

32.

KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI

3. CİLT

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

32.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
3. CİLT

24 – 28 MAYIS 2010
İSTANBUL

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 3267-3
Kùltür Varlıkları ve Mùzeler Genel Mùdùrlùđù Yayın No: 147-3

YAYINA HAZIRLAYANLAR

A. Naci TOY

Dr. Haydar DÖNMEZ

Ömer ÖTGÜN

Kapak ve Uygulama

Mustafa ÜÇGÜL

Bu kitap İstanbul 2010 Avrupa Kùltür Başkenti Ajansı'nın katkılarıyla basılmıştır.

ISSN: 1017-7655

Kapak Fotoğrafl: *Cevat BAŞARAN*

“Parion 2009 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları”

Not : Kazı raporları, dil ve yazım açısından Klâsik Filolog Dr. Haydar Dönmez tarafından denetlenmiştir. Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

Allâme
Tanıtım & Matbaacılık
Hizmetleri

ANKARA-2011

İÇİNDEKİLER

Havva İŞKAN IŞIK Patara, 2009	1
Işın YALÇINKAYA, Harun TAŞKIRAN, Kadriye ÖZÇELİK, M.Beray KÖSEM 2009 Yılı Karain Mağarası Kazıları	22
Harun TAŞKIRAN, Selahattin Eyüp AKSU Suluin Mağarası Kazısı-2008	36
Şengül AYDINGÜN, Emre GÜLDOĞAN, Volker HEYD, Hakan ÖNİZ, Ümrân YÜĞRÜK PLANKEN Küçükçekmece Göl Havzası İlk Dönem Kazı Çalışmaları (2009 Yılı)	46
Wulf RAECK, Frank RUMSCHEID Die Arbeiten in Priene im Jahre 2009	58
B. Yelda OLCAY UÇKAN, Seçkin EVCİM, Meltem Erdul MERGEN, Öğül Emre ÖNCÜ, Muradiye ÖZTAŞKIN, Gökçen ÖZTAŞKIN Olympos, 2009	80
Gürcan POLAT, Yasemin POLAT, Kahraman YAĞIZ, Rabia AKTAŞ, Evren ACAR Antandros 2009 Yılı Kazıları	98
Bozkurt ERSOY, Kale-i Tavas (Tabae) 2009 Yılı Kazı Çalışmaları	122
Aliye ÖZTAN, Fazlı AÇIKGÖZ 2009 Yılı Köşk Höyük Kazıları	135
Mustafa ERKMEN, Yavuz GÜNAŞDI, Yasin TOPALOĞLU, Fikret ÖZTÜRK, Alpaslan CEYLAN 2009 Yılı Erzurum Kale Kazısı	148
Serdar AYBEK, Ali Kazım ÖZ, Aygün EKİN MERİÇ Metropolis 2009 Yılı Kazı Çalışmaları	166
Marie-Henriette GATES 2009 Season At Kinet Höyük (Yeşil-Dört Yol, Hatay)	182
Guido ROSADA, Maria Teresa LACHIN Excavations at Tyana/Kemerhisar 2009	196
Aliye ÖZTAN, Benjamin Stanley ARBUCKLE 2009 Yılı Acemhöyük Kazıları	216

Nurettin ARSLAN, Beate BÖHLENDORF-ARSLAN, Haiko TÜRK, Oğuz KOÇYİĞİT, Klaus MÜLLER Assos Kazısı 2009 Yılı Kazı, Restorasyon ve Onarım Çalışmaları	235
Aslı ÖZYAR, Elif ÜNLÜ, Steve KARACIC, Catherine PERSON, Türkan PİLAVCI, Serdar YALÇIN Tarsus-Gözlükule 2009 Yılı Kazısı	251
Marc WEALKENS at al. Sagalassos 2008 ve 2009 Kazı ve Restorasyon Sezonları	263
Yutaka MİYAKE 2009 Salat Camii Yanı Kazıları (Diyarbakır İli, Bismil İlçesi)	282
Sevil GÜLÇUR, P. ÇAYLI, I. DEMİRTAŞ Güvercinkayası 2009 Yılı Kazısı	294
Eugenia Equini SCHNEIDER, Emanuela BORGIA Elaiussa Sebaste: 2008-2009 Excavation And Conservation Works	313
Aytekin ERDOĞAN, Tripolis 2008 - 2009 Yılı Kazıları	328
Tayfun YILDIRIM, Önder İPEK 2009 Yılı Resuloğlu Eski Tunç Çağı Mezarlık Kazısı	348
Nicholas Dunlop CAHILL Sardis, 2009	358
Timothy P. HARRISON, Stephen BATIUK, Elif DENEL Tayinat Höyük Kazıları, 2009	368
Ömer ÖZYİĞİT 2009 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları	385
Elif Tül TULUNAY, Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi:2009 Yılı Kazısı	405
Mark P.C. JACKSON, Nicholas POSTGATE Kilise Tepe 2009 Yılı Kazıları	424
Celal ŞİMŞEK 2009 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazıları	447

TAYINAT HÖYÜK KAZILARI, 2009

Timothy P. HARRISON*
Stephen BATIUK
Elif DENEL

GİRİŞ

Tayinat Arkeoloji Projesi (TAP), 2009 yılında, Tell Tayinat'ta 29 Temmuz ile 14 Ağustos ayları arasında sürdürdüğü altıncı kazı sezonunu tamamlamıştır. Araştırmanın ekibi, Prof. Dr. Timothy Harrison (Proje Direktörü), Dr. Stephen Batiuk (Arazi Amiri), Dr. Heather Snow (Laboratuvar Amiri), Julie Unruh (Konservatör), Dr. David Lipovitch (Zooarkeolog), Dr. Fiona Haughey (Ufak Buluntu Ressamı), ve Jennifer Jackson (Fotoğrafçı) 'dan oluşmaktadır. Dr. Jack Dessel, Dr. Elif Denel, James Osborne and Lynn Welton ise araştırmada kıdemli saha amirleri olarak yer almışlardır. Ayrıca projeye, Bilkent Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Harvard Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Simon Fraser Üniversitesi, British Columbia Üniversitesi ve Toronto Üniversitesi'nden on dokuz arkeoloji öğrencisi katılmıştır. Sayın Süleyman Tunç da T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı adına hükümet temsilciliğini yapmıştır.

2009 Tell Tayinat saha çalışmasının hedefleri, (1) Alan 1'deki Erken Demir Çağı kazılarını tamamlamak ve Erken Tunç Çağı katmanlarını açığa çıkarmak, (2) Alan 2'de yer alan ve ilk olarak 2005 yılında bulunan geniş Erken Demir Çağı kompleksinin kazılarına devam etmek ve (3) yukarı höyüğün doğu ucunda bulunan Alan 5'te Demir Çağına ait yapı kalıntılarını içeren kazı çalışmalarını genişletmek olarak belirlenmiştir (Resim: 1).

ALAN 1 ARAŞTIRMALARI

L. WELTON

Alan 1, Amerika'daki Chicago Üniversitesi'ne bağlı Suriye-Hitit keşif ekibi tarafından 1930'larda batıda yapılan kazılarının güney sınırında, yukarı höyüğün merkezinde bulunmaktadır (Resim: 1). Alan 1'deki kazı çalışmaları, 2004'te iki haftalık

* Prof. Dr. Timothy P. HARRISON Department of Near & Middle Eastern Civilizations, University of Toronto, 4 Bancroft Avenue, Toronto, ON, M5S 1C1, Canada. Tel.: (416) 978-6600, Fax: (416) 978-3305, email: tim.harrison@utoronto.ca.

keşif sondajları olarak başlamış ve bu sondajlar 2005 sezonunda dört adet 10x10 m.lik açmayı (G4.55, G4.56, G4.65 ve G4.66) oluşturacak şekilde genişletilmiştir. Şimdiye kadar Alan 1’de, 2004’ten 2007 yıllarına kadar yapılan kazılar, dokuz mimarî yapılanma evresi, bir başka deyişle Alan Evresi (*Field Period* veya *FP*), tanımlamış ve ilk sıralamanın (FP 3-6) Erken Demir Çağına kadar uzandığını saptamıştır (İ.Ö. 11.-12. yy.). Alan 1’de 2009’da yapılan kazı çalışmalarında ise ağırlıklı olarak G4.55 ve G4.56 açmalarında çalışılmıştır (Resim: 2). Yukarıda da belirtildiği gibi, bu alandaki Erken Demir Çağına ait seviyelerin kazılarının tamamlanması ve özellikle de İ.Ö. 3. binyılın geç dönemlerine tarihlenen ve Amuq J kültür evresi olarak bilinen Erken Tunç Çağı seviyelerinin araştırılması 2009 sezonunun başlıca amaçlarından birini oluşturmuştur.

G4.55

2007 yılında G4.55’teki Erken Demir Çağı katmanları tamamen kaldırılmıştı. Bu nedenle 2008 kazıları sadece Erken Tunç Çağı seviyelerine odaklanabilmişti. 2007 sezonunda Demir Çağı öncesine tarihlenen birçok duvar ortaya çıkarılmış ve bunlar ‘Alan Evresi 8’ olarak tanımlanmıştı. 2008 sezonunda ise bu duvarların kazı çalışmaları tamamlanmış ve bağlantılı dolgu tabakaları Erken Tunç Çağına, özellikle de Erken Tunç IVB olarak da tanımlanan Amuq J evresine tarihlenebilmişti. 2009 sezonunda ise bu çalışmalar tamamlanmış ve taban içeren seviyeye kadar inilmiştir. Daha erken bir döneme ait, 1 m. genişliğinde ve nerdeyse 2 m. yüksekliğinde duvarlara sahip binanın kalıntılarını da içeren iki mimarî evre (FP 8 ve 9) ortaya çıkarılmıştır (Resim: 2). Bu yapının iç kısmında bulunan ve tahminen yapının çatısını ya da ikinci katı taşıyan desteklerin mükemmel bir mimarî özellik sergilediği görülmüştür. Bulunan her iki odanın belirli kısımlarında kazı çalışmaları yapılmış ve en batıdaki odada tabanı kaplayan çok sayıda birleştirilebilir çömlek parçası, bir silindir mühür ve kısmen ortaya çıkarılabilmış bir balık omurgası bulunmuştur. Basit ve Boyalı Basit malzemeler (*Simple ve Painted Simple Wares*), Sıvanmış Yıkanmış Kaplar (*Smearred Washed Wares*) ve az sayıda da Kırılgan Turuncu (*Brittle Orange Ware*) hamur örneklerini de içeren bu seramik parçaları Amuq J evresinin karakteristik özelliklerini sergileyen Alan Evresi 8 ve 9’a tarihlenmiştir (Resim: 3).

G4.56

Erken Demir Çağı tabakalarının tamamının kaldırılarak Erken Tunç seviyelerine erişilmesi, G4.56 alanında bugüne kadar yürütülen beşinci kazı sezonu olan 2009’daki kazı çalışmalarının genel amacını oluşturmaktaydı. Kazı sezonu boyunca, artarak Erken Tunç Çağı malzemesi elde edilmiş olsa da, sezon sonuna kadar kesin olarak belirlenebilecek nitelikte bir Erken Tunç Çağı tabakasına rastlanmadı. Bu nedenle, kazı çalışmaları, alanda bulunan önemli yoğunluktaki Erken Demir tabakalarının ortaya çıkarılıp kaldırılmasına odaklandı.

Sonuç olarak, 2009 kazı çalışmalarında, Alan Evresi 6 (FP 6)'yla bağlantısı olduğu düşünülen parçalar halindeki yapı kalıntılarının detaylı kayıtları yapılmıştır (Resim: 2). Bunlar, çoğunlukla önceki mevsimlerde üzerinde çalışılmamış olan ve fosilleşmiş bitkilerle kaplı depolama siloları olarak tanımlanmış büyük çukurlardan oluşmaktadır. Bu çukurların birçoğunda çok sayıda (veya istiflenmiş bir şekilde), ait olduğu dönemin karakteristik özelliklerini sergileyen deliksiz makara ağırlıklarını da içeren çeşitli dokuma ağırlıkları ele geçirilmiştir. Bu da Erken Demir Çağında bu bölgede dokumacılığa verilen önemin altını çizmektedir.

ALAN 2 ARAŞTIRMALARI

J. OSBORNE

Alan 1'in hemen kuzeyinde bulunan Alan 2, 1930'larda Suriye-Hitit Keşif Ekibi tarafından kısmen kazılmış olup 'Bina XIV' olarak adlandırılan Erken Demir Çağına ait bir yapı örneği içermektedir (Resim: 1). Alan 2'deki kazı çalışmaları, 2005'ten bu yana iki ana hedefe odaklanarak aralıksız devam etmiştir: (1) Alan 1 ile Alan 2 arasındaki stratigrafik bağlantıların tespiti ve Bina XIV'ün temel derinliğini anlamak ve (2) bu kompleksin mümkün olduğunca yatay uzanımını araştırmak ve ortaya çıkarmak.

2008 kazı sezonunda, daha önce başlatılan araştırmalara devam edilmiş, ancak alanın doğu kenarı boyunca açılan G4.38 ve G4.48 açmaları çalışma stratejisinde bir değişiklik yapılmasına neden olmuştur. Bu bölgede, Suriye-Hitit araştırmalarının yaptığı kazı çalışmalarının izlerinin diğer bölgelere nazaran daha az olacağı ve dolayısıyla stratigrafinin daha az etkilenmiş olacağı tahmin edilmişti. 2008'de yürütülen kazılar sırasında beklenmedik bir şekilde her iki açmada birden, iyi korunagelmış, güneye doğru uzanan ve bir tapınağa ait olduğu düşünülen kalıntılara rastlanmıştır. Bu tapınak, şüphesiz TAP projesinin bugüne kadar ortaya çıkarmış olduğu en önemli buluntulardan birini oluşturmaktadır (Resim: 4-5). Bu alanda 2008'de başlatılan çalışmalara 2009'da da devam edilmiş ve binanın kuzey alanına uzanan kazı çalışmaları tamamlanmıştır.

Tapınağa girişin, güneye bakan, döşeli taştan bir merdivenle sağlandığı anlaşılmıştır (Resim: 4). Batı duvarının güney kısmında, merdivenlerin batısına yerleştirilmiş bazalt bir sütun bulunmuştur. Ayrıca, merdivenlerin ulaştığı platformun zeminine sıkıca oturtulmuş oymalı büyük bir sütun kaidesinin kapı alanındaki verandanın ortasına yapılandığı ve girişi vurguladığı görülmüştür. Bu sütun kaidesinin Bina I'in girişindeki kaideyle büyüklük, şekil ve süsleme açısından şaşırtıcı bir benzerlik gösterdiği gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra, kaidenin en alt kısmındaki süslemelerin verandanın döşemesinin altında kaldığı görülmüş ve dolayısıyla, tapınak yapısında henüz irdelenmemiş daha eski dönemine ait bir zeminin, başka bir deyişle, yapıya ait daha eski bir tabakanın varlığı anlaşılmıştır. Giriş verandası, tapınağın iç alanından karşılıklı iki duvar çıkıntısıyla ayrılmaktadır.

Bu iki çıkıntının arasındaki alanın büyük bir kısmı, muhtemelen yanarak çökmüş, kalın bir yanık kerpiç moloz tabakasıyla kaplanmıştır. Bu yıkıntı dolgusunun ayrıca üç adet, oldukça yanmış, ahşap direk kalıntısını kaplamış olduğu keşfedilmiştir. Bu direklerden en az bir tanesinin kesin olarak tabana oturtulmuş olduğu ve dolayısıyla, girişteki eşik direği görevi görmüş olabileceği düşünülmektedir.

İç odanın taban alanının, yangından ağır tahribat almış olmasına rağmen, sıvayla kaplanmış olduğu anlaşılmıştır. Odada herhangi bir çanak çömlek kalıntısına veya organik kalıntıya rastlanmamış, fakat buradan perçinli parçalar da içeren metal buluntular ve birkaç fildişi oyma parçası da dâhil olmak üzere önemli arkeolojik malzeme ele geçirilmiştir. Aşırı derecede yanmış ve zarar görmüş olmasına rağmen, burada bulunan kalıntılar, odanın döşemelerine ait veya duvarlarına asılı malzemelerin parçaları oldukları kanaatini uyandırmaktadır. Odada altın ve gümüşden kaplama parçaları ve bir insan figürüne ait olduğu anlaşılan göz şeklinde bir oyma da bulunmuştur. Kalın bir yanmış kerpiç çöküntüsü odanın her yerini kaplamış ve yer yer binanın dış duvarının tuğla yapısıyla birleşmiş olduğu görülmüştür. Bu da binanın güçlü bir afete maruz kaldığının kesin bir kanıtıdır.

İç odanın da gerisinde, yapının en iç alanda bulunan ve tapınağın tapınma yeri konumundaki kutsal oda, verandayla arasındaki iç odadan karşılıklı iki duvar çıkıntısıyla ayrılmaktadır. Bu oda, yapının en kuzeyindeki alanı kaplamakla birlikte, neredeyse taban alanının tamamını kaplayan yükseltilmiş dikdörtgen bir platform içermektedir. Bu platform, odanın orijinal şeklinin ve kullanım amacının tapınağın yapımından ve kullanımından bir süre sonra yenilendiğinin ve değiştirildiğinin açık bir kanıtıdır. Platformun tabanı kil tuğlalarla kaplanmış ve erişimi iki güney köşesine de yerleştirilmiş basamaklarla sağlanmıştır. Bu oda şiddetli bir yangın geçirmiştir. Burada, platform ve kaidesi boyunca saçılmış durumda olarak altın, tunç ve demirden yapılmış eşyalar, içki kapları ve süslemelerle bezenmiş ayinsel malzemeler gibi özel eşyalar bulunmuştur (Resim: 6). Odadaki yüzey çöküntüsünden, Geç Asur alfabesiyle yazılmış ve büyük olasılıkla Asur sonrası dönemin bölgesel bir arşiv ya da kütüphanesine ait olan çok sayıda çivi yazılı tablet ele geçirilmiştir (Resim: 7-9).

Tapınağa ait duvarların yapım tekniği, höyüğün merkezinin batı kısmında bulunan alandaki diğer binalarla bire bir aynı özellikler sergilemektedir. Bu yapılarda “ahşap kafes inşa tekniği” (*‘wood crib’ construction technique*) kullanılmıştır. Bu tekniğin yanı sıra, tapınağın batı duvarının, dış yüzeyden parlak beyaz sıvayla kaplanmış olduğu ve binanın en azından batı ve güney taraflarında kayrak taşından yer döşemesi bulunduğu, ancak bunların Amerikalı arkeologlar tarafından yapılan kazı çalışmaları sırasında kaldırıldıkları belirlenmiştir. Bu arada yapıya ait, geniş bir avlu veya plaza işlevi gören bir alan da kısmen ortaya çıkarılmıştır. Yeni yürütülen çalışmalar sayesinde tapınak

girişinin güneyindeki taş döşeme ile Amerikalı arkeologlar tarafından 1938 sezonunun sonlarına doğru doğuda yürütülen sondaj çalışmaları sırasında ortaya çıkarılan bir grup kaldırım taşı arasında doğrudan bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Eski sondaj çalışmaları sırasında, kare şeklinde düzenlenmiş durumda iyi oyulmuş bazalt ortastatlar bulunmuş ve bunların bir anıt yapısının temeli ya da platformu görevi görmüş olabileceği düşünülmüştü (Resim: 10). Amerikalı arkeologların aynı alanda bulmuş olduğu Tell Tayinat Yazıtı 2 olarak adlandırılan anıtsal yazıt kalıntıları ve birçok Luvi dilinde hieroglif yazıt parçaları bu tahmini desteklemektedir (Resim: 11). Bütün bu buluntular bir zamanlar bu platform üzerinde yapılanmış tek bir anıt olabileceği ve bulunmuş olan yazıt parçalarının bu anıta ait olabileceği izlenimi uyandırmaktadır (Resim: 12). Maalesef bu anıtın orijinal yapısından zarar görmemiş bir parça dahi kalmamış, Chicago kazılarında sonra tüm buluntular ya buluntu yerlerinden kaldırılmış ya da bir şekilde tahribat görerek yok olmuştur.

Bugüne kadar yürütülen kazı çalışmaları, Alan 2’de bulunan tapınak yapısının son kullanım evresini, yani Geç Asur iktidarının İ.Ö. geç 8. ya da erken 7. yüzyıla tarihlenen son dönemlerini ortaya çıkarmıştır. Binanın daha erken dönemleri, bu dönemlerin mimarî özellikleri ve tarihlendirilmeleri konularındaki çalışmalar henüz sonuçlandırılmamıştır. Ancak binanın orijinal yapısının göze çarpan mimari özellikleri ve tasarımı, tapınağın ona bitişik olan Bina I ve II ile aynı dönemde, bu yapılarla birlikte inşa edildiğini ortaya koymaktadır. Bu verilere bakıldığında tapınak yapısının, höyükteki Demir Çağına tarihlenen yerleşimin İkinci İnşa Dönemine (*Second Building Period*) ait olduğu ve İ.Ö. geç 9. ya da 8. yüzyıllara tarihlenebileceği düşünülmektedir. Kullanım açısından bakıldığında, tapınağın sonraki evresinin eskiye göre daha büyük bir dinî kompleksin parçası olarak yükseldiği, Geç Hitit kralları Patina/Unqi ya da Palistin/Walistin Krallığına ait saraylara bağlı bir kutsal bölge hâlini almış olduğu anlaşılmaktadır (Resim: 13-14).

Tapınağın batısında kalan Bina I ve II ile eski kazılardan dolayı oluşan stratigrafik bağlantı eksikliğine ve bu binaların iç alanlarında bulunması beklenen tabanların büyük olasılıkla zaman içinde yaşadıkları tahribattan dolayı günümüze dek korunagelmemiş olmamalarına rağmen, seramik buluntuları tapınağın erken kullanım evrelerini Geç Demir Çağı I/Erken Demir Çağı II (İ.Ö. 10. - geç 9. yy.) olarak belirlemeye yardımcı olmuştur. Tapınağın güney duvarının dayandığı dolgunun, Alan 1’in güneyindeki Bina II’ye ait kuzey duvarının dayandığı dolguyla aynı olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla, Alan 2’deki tapınak yapısının stratigrafik olarak İkinci İnşa Dönemine ait binalardan önceki bir tarihte inşa edilmiş ve Birinci İnşa Dönemine ait Bina XIV kompleksinin de bir parçası olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, bu stratigrafik bağlantıların kesinleştirilmesi ileride yürütülecek kazı çalışmalarına bağlıdır ve araştırmaların sonuçlandırılmasına kadar geçici bilgi olarak algılanmalıdır.

2008 kazı sezonunda, höyüğün yukarı alanının doğu tarafında yeni bir kazı alanı, Alan 5 açılmıştır (Resim: 1). Alan 5'te yürütülen kazı çalışmalarının ana hedefini, Amerikalı arkeologlar tarafından sırasında kazılmamış bu alanın, özellikle Demir Çağı II ve daha sonraki evrelerine ait olabilecek arkeolojik stratigrafinin anlaşılması ve bu alanın doğu tarafında, höyüğün yamacında açılacak basamak açmalar yardımıyla daha erken dönemlere ait yerleşim tabakalarının gün ışığına çıkarılması oluşturmaktadır. Alan 5'teki çalışmalar, 2008'de açılan iki açmada (F5.98 ve F5.99) başlatılmış ve bunlara 2009'da üç adet 10 x 10 m.lik açma (F5.100, F6.91 ve G5.08) daha eklenmiştir. Gelecekte, höyüğün yukarı alanıyla aşağı yerleşim alanı arasındaki stratigrafik bağlantıyı araştırmaya yardımcı olacak yeni basamak açmaların açılması ve höyüğün üst alanında yürütülen çalışmaların yeni açmalarla genişletilmesi düşünülmektedir.

Bugüne kadar F5.98 ve F5.99 açmalarında yürütülen kazılar, tahminen Geç Asur Dönemine ait avlulu bir yapıyı kısmen ortaya çıkarmıştır (Resim: 15). Yapılan kazılara dayanarak, binanın muhtemel iç avlusu olan büyük bir odanın kuzey kısmında bulunan üç küçük odanın ortaya çıkarıldığını söyleyebiliriz. Parlak beyaz sıva kaplaması, duvarların bazı yerlerde 1 m. yüksekliğe kadar korunmuş olduğunu göstermektedir. Batı ve doğuda bulunan odalar arasında geçiş, hafifçe çıkıntı yapan ayırıcı duvarlar arasındaki kapı aralığından yapılmakta, orta odaya ise batıdaki odadan üçüncü bir kapı aralığı sayesinde ulaşılmaktadır.

G5.08 açmasında ortaya çıkarılan binanın güney uzantısının, yamaç erozyonuna bağlı olarak binanın diğer kısımları kadar iyi korunmamış olduğu görülmektedir. Bu açmanın kuzeyinde, binanın içindeki avlunun güney duvarı olduğu düşünülen ve doğu-güney doğrultusunda uzanan duvarın bir kısmı ortaya çıkarılmıştır. 2008 kazı çalışmaları sırasında G5.99 açmasında kazılan kuzey-güney yönünde uzanan geniş duvarın bu büyük binanın doğu sınırını oluşturduğu düşünülmektedir. Bu duvarın dışında yoğun seramik ve kemik içeren dolgu katmanları bulunmaktadır. Doğudan güneye doğru uzanan bir başka duvarın, kuzey-güney doğrultusundaki bu duvara doğu yüzünden bağlandığı görülmüş ve bu duvarın muhtemelen dıştan destek olarak yapıldığı tahmin edilmiştir. Yapının batı uzantısında henüz bir kazı çalışması gerçekleştirilmemiştir.

İdarî amaçla kullanıldığı sanılan avlulu binaya ait odaların tabanlarında bulunan seramikler Geometrik Kıbrıs (*Cypro-Geometric*) ve Kıbrıs – Fenike (*Cypro-Phoenician*) ithal seramiği içermektedir. Ayrıca, Siyah ve Kırmızı Çömlek Parçaları (*Black on Red Ware*), olası Asur Saray Malzemesi (*Assyrian Palace Ware*) ya da yerel kopyaları, Kırmızı Astarlı Perdahlanmış Seramik (*Red Slipped Burnished Wares*) ve bölgesel kaba seramikler (*coarse ware*) bu seviyelerin geç 8. yüzyıla veya 7. yüzyıla tarihlenebileceğini

göstermiştir. Odalardan birinin içerisinde bulunan büyük ağız parçasının Asur stilinde seramik bir ‘banyo küvetine’ ait olduğu tahmin edilmektedir.

2009’da Alan 5’te yapılan arkeolojik çalışmalar, F5.100 ve F6.91 açmalarının kuzey kısımlarında 3 m. genişliğinde açılan bir basamak açmada devam etmiştir (Resim: 15). Bu çalışmalar sırasında, üst üste bir dizi ek duvar kalıntısı ve bu duvarlarla bağlantılı bir dizi taban bulunmuş ve bunların Demir Çağı I’den Geç Demir Çağı II’ye (ya da Demir Çağı III’e) geçiş dönemlerini içerdiği tahmin edilmiştir. Bu duvar ve tabanların son kullanım evrelerinin batıdaki avlulu büyük yapıyla bağlantılı olduğu tahmin edilmektedir. 2009’daki kazı çalışmaları, bu alanın ciddi bir arkeolojik potansiyeli olduğunu göstermiştir. Bununla bağlantılı olarak, ileride devam edilecek kazı çalışmalarının, özellikle doğu yamaçta derinleştirilecek basamak açmaların, yukarı höyükten aşağı yerleşime kadar uzatılması planlanmakta ve buradaki arkeolojik araştırmaların genişletilerek devam edeceği düşünülmektedir.

SONUÇ VE GÖZLEMLER

Özet olarak, 2009’de Tayinat Arkeoloji Projesi (TAP) kapsamında yapılan kazı çalışmaları sırasında Tell Tayinat’ta şaşılabilecek ölçüde iyi korunmuş Erken Tunç ve Demir Çağına ait yerleşim katmanları açığa çıkarılmıştır. Alan 1’de, Erken Demir Çağına ait tabakaların altına uzanan kazılar, Erken Tunç IVB ya da Amuq J evresine tarihlenen yapı kalıntılarına ulaşmış, seramik buluntuları ise Tunç Çağı’na ait daha erken evrelerin, alt tabakalara doğru uzandığını göstermiştir. Suriye-Hitit Keşif Ekibi’nden Robert Braidwood tarafından yürütülen sondaj çalışmalarının sonuçları da göz önünde bulundurularak, kazı ekibi, Tayinat’ta önemli nitelikte ve zenginlikte Erken Tunç Çağı kalıntısı bulunduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla bu alan ilerideki sezonlarda sürdürülecek kazıların odak noktalarından birini oluşturacaktır.

Ayrıca 2009 kazı çalışmaları, Tayinat’ta Erken Demir Çağına ait zengin ve önemli kalıntıları göz önüne sermiştir. Alan 1’de yürütülen çalışmalar, Ege bölgesiyle güçlü bir kültürel bağın varlığını göstermiş, Erken Demir Çağı I (İ.Ö. 12. yy.) yerleşimine ek olarak, Alan 2’de Demir Çağı II’ye (İ.Ö. 9. - 8. yy.) ait olduğu düşünülen tapınak yapısını tamamen açığa çıkarmıştır. Her ne kadar araştırmalar hâlen devam etmekte ise de, yeni kazılar sayesinde Alan II’de çıkarılan tapınakla bağlantılı buluntuların, Amerikalı arkeologlar tarafından ilk kez ortaya çıkarılan, Demir Çağı Palistin/Walistin Krallığı’nın varisleri olabilecek Patina Krallığı’nın Geç-Hitit kralları tarafından inşa edilmiş *bit hilani* stilindeki saraylar (özellikle Bina I) ve *megaron* stili tapınakla (Bina II) aynı dönemde inşa edilip kullanılmış olabileceği düşünülmektedir. Tell Tayinat’ta TAP kazıları sırasında bulunan Luvi dilinde yazılmış hiyeroglif yazıt parçalarının sayısı şimdiye dek, Amerikalı ekibin bulmuş oldukları ile beraber 100’u bulmaktadır ve bu kültüre ait oldukları düşünülmektedir.

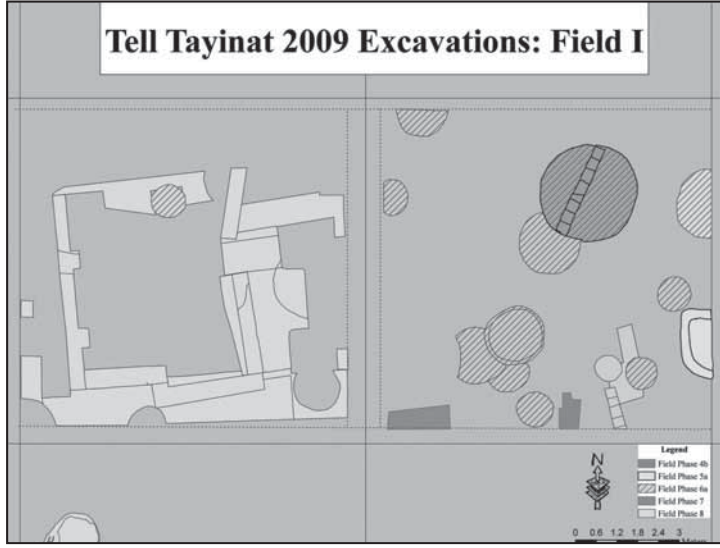
Bütün bunlara ek olarak, Alan 5'te ortaya çıkarılmış ve Demir Çağı II Dönemine tarihlenen mimarî kompleks, höyük alanının henüz çalışma yapılmamış kısımlarında zengin bir arkeolojik potansiyelin var olduğunu göstermekle birlikte, doğu yamaçta açılan basamak açmalar sayesinde, Tayinat'ta bilinen Tunç ve Demir Çağlarına ait evrelerden daha erken dönemlere tarihlenebilecek evrelerin varlığı ve ulaşılabilirliği açısından önemli bilgiler ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle, TAP tarafından gelecekte yürütülecek kazı sezonlarında, bu alana daha fazla güç ve kaynak ayrılma kararı alınmıştır.

TEŞEKKÜR

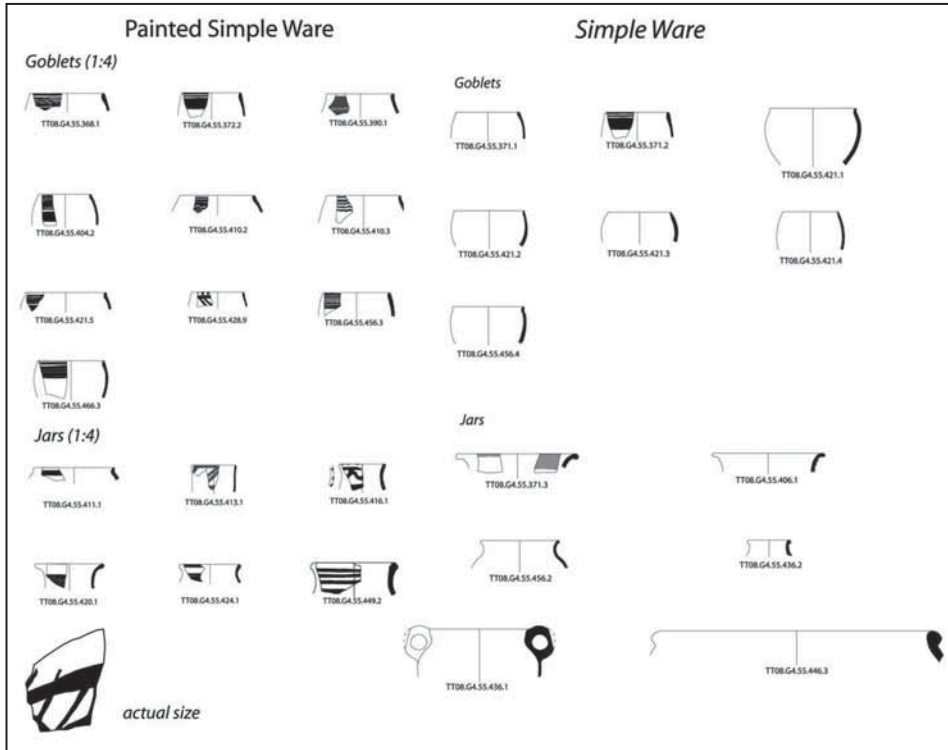
2009 yılı arazi sezonunun gerçekleştirilebilmesi için maddî yardım, Kanada Sosyal Bilimler ve Beşeri İlimler Araştırma Kurulu (*SSHRC*), Ege Tarihöncesi Enstitüsü (*INSTAP*) ve Toronto Üniversitesi tarafından sağlanmıştır. Araştırmaların sürdürülebilmesi için gerekli kazı iznini sağlayan Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne teşekkürlerimi sunmak isterim. Hükümet temsilcisi olarak projemize katılan ve mahalli devlet makamları ile temasımızı sağlayan sayın Süleyman Tunç'a teşekkür ederim. Ayrıca, Antakya Müzesi Müdürü Sayın Faruk Kılınç'a ve Müze personeline, kazı sezonu boyunca gösterdikleri ilgi ve yardımlar için teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Reyhanlı'da konaklamamızı olası kılan Yatılı İlköğretim Bölge Okulu Müdürü Sayın Mehmet Kızılca'ya ve okul personeline hoşgörü ve yardımları için minnet duymaktayız. Tayinat ekibine gösterdikleri misafirperverlik ve dostlukları hepimiz için sonsuz değer taşımaktadır. Son olarak, ekip üyemiz Özge Demirci'ye bu raporun tercümesi için değerli yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Resim 1: Tell Tayinat'ın kazı bölgelerini gösteren topoğrafik harita.

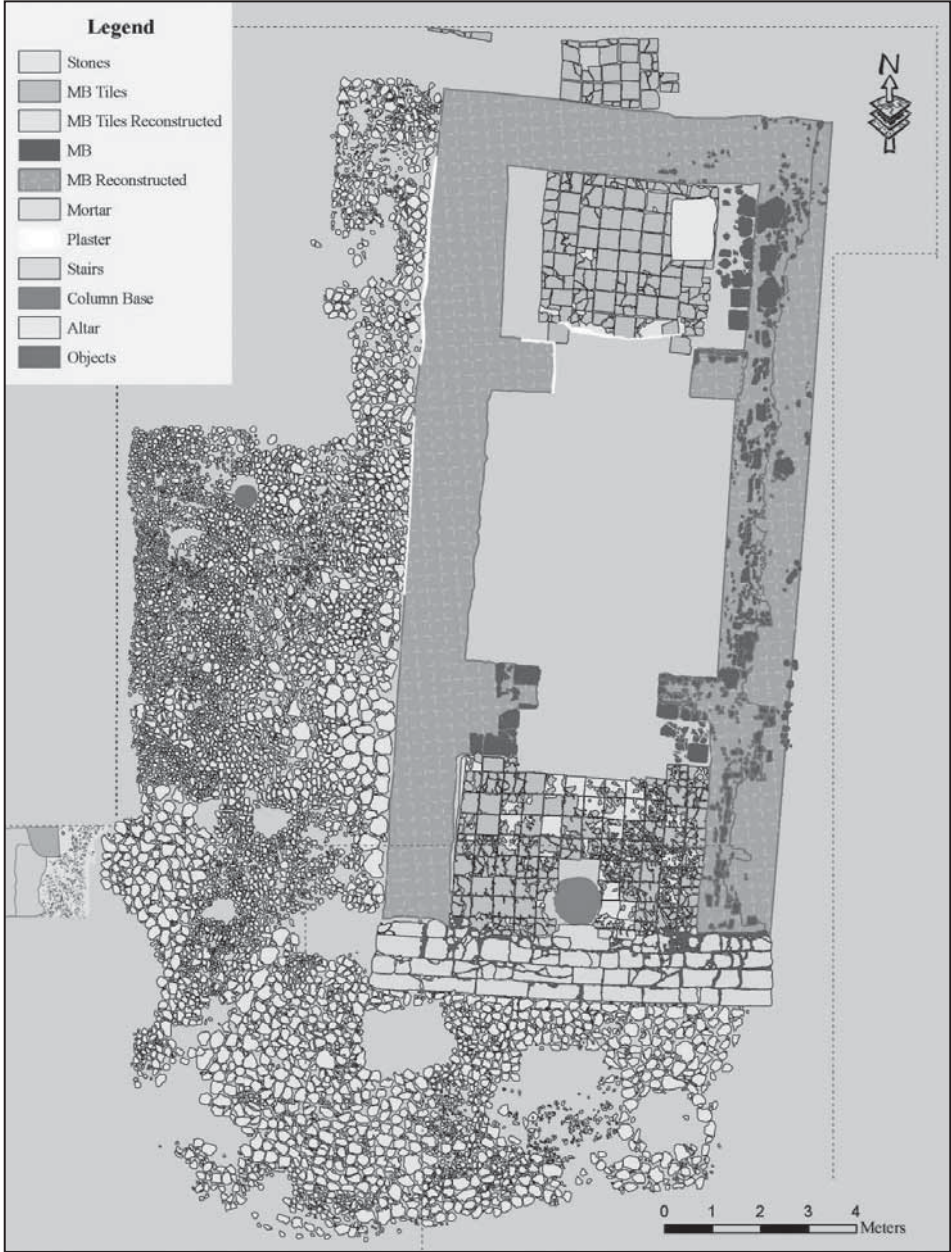
Resim 2: Alan I'deki mimari kalıntıların planı.

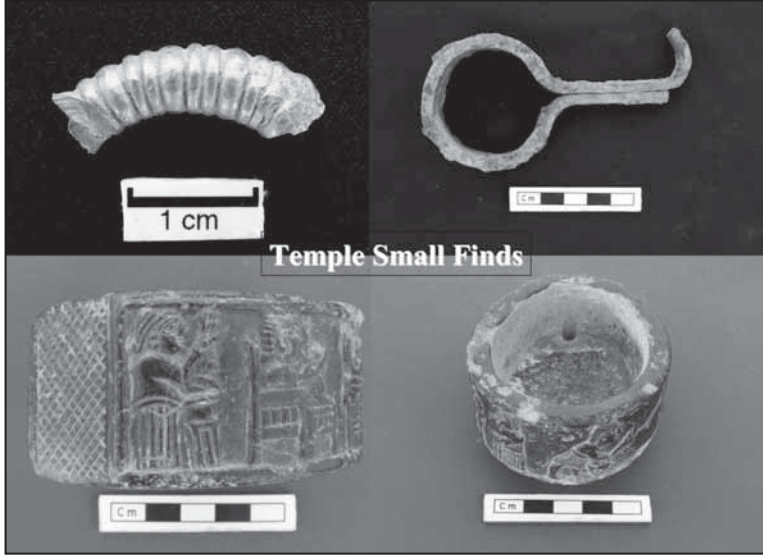
Resim 3 : Amuq J evresi seramigi.

Resim 4: Alan 2'deki tapınak kompleksinin hava görünüşü.

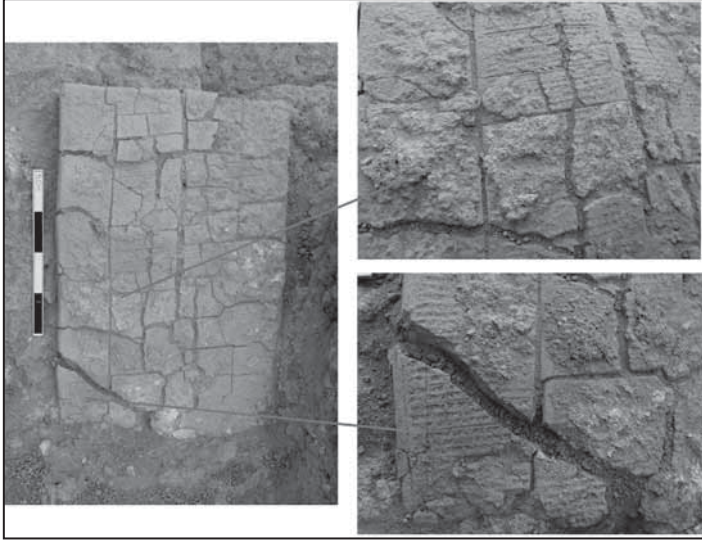
Resim 5: Alan 2'deki tapınak kompleksinin planı.

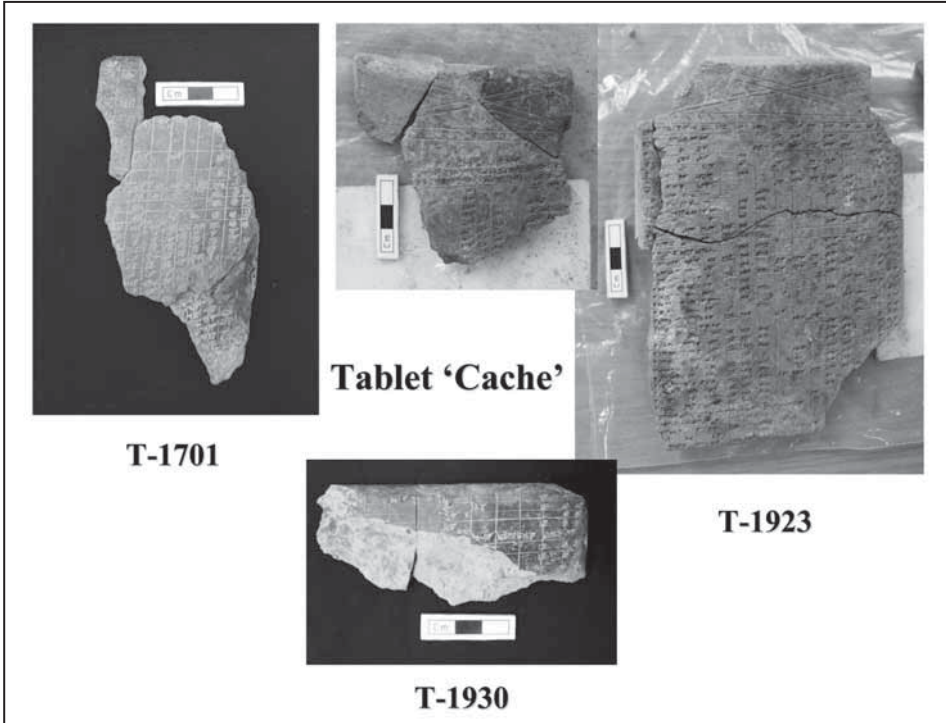
Resim 6: Alan 2'deki tapınak yapısının kutsal odasından çıkan ufak buluntular.

Resim 7: Tapınak yapısının kutsal odasındaki platformda bulunan tablet T-1801 ve çevresindeki dinsel amaçla kullanılmış çanak kalıntıları.

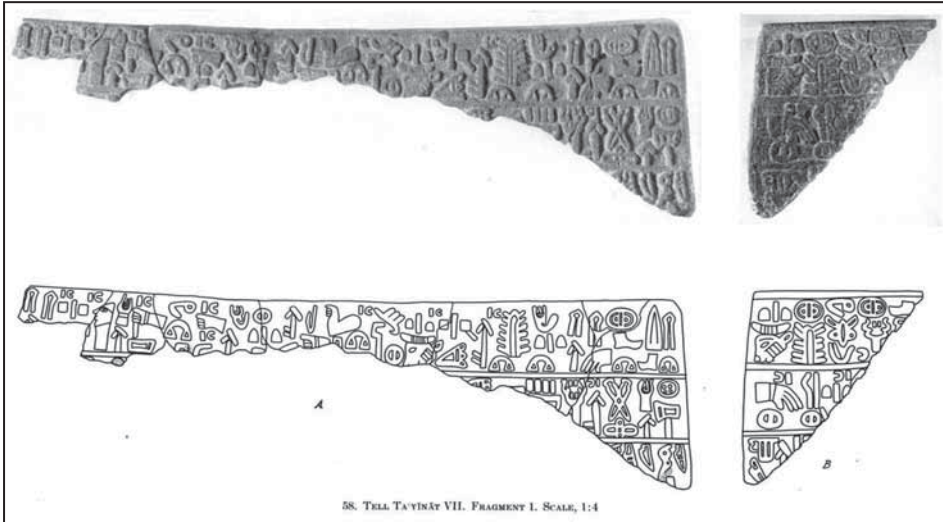
Resim 8: Esarhaddon'a ait anlaşma ('Vassal Treaty') tableti, T-1801.

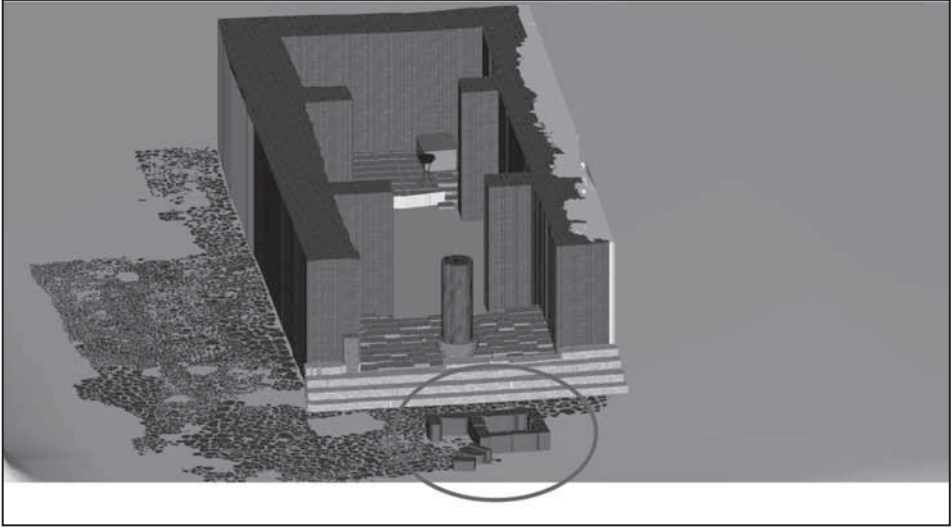
Resim 9: Tapınak içerisinde bulunan çivi yazılı tablet parçaları.

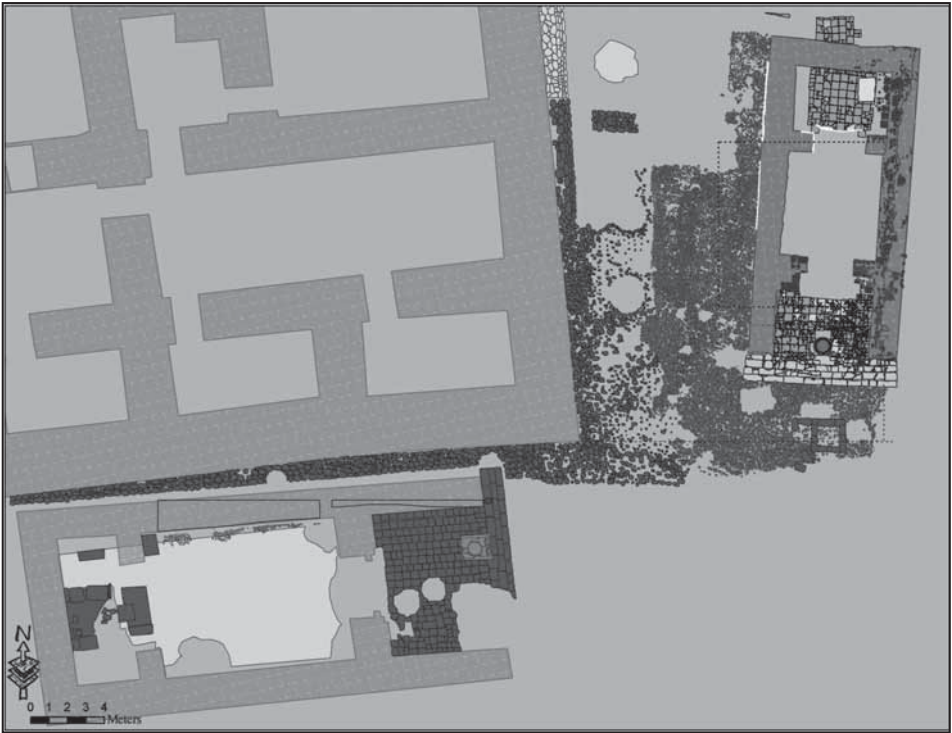
Resim 10: Suriye-Hitit keşif ekibindeki Amerikan arkeologlar tarafından bulunan orthostatlarla inşa edilmiş anıtsal yapı temelleri veya platformu.

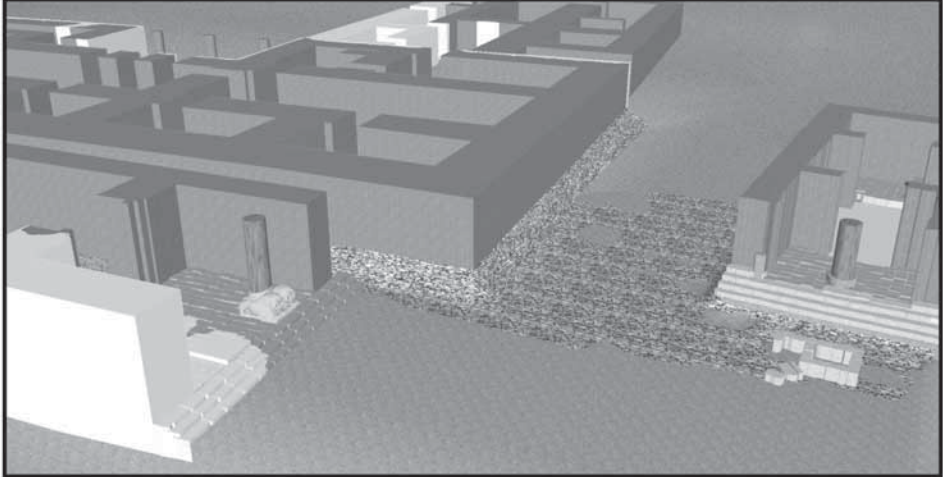
Resim 11: Tapınak önündeki anıtsal yapı çevresinde bulunan Luvice hieroglif yazıt (Tayinat Inscription 2) parçaları.

Resim 12: Tapınak ve önündeki anıtsal yapının izometrik planı.

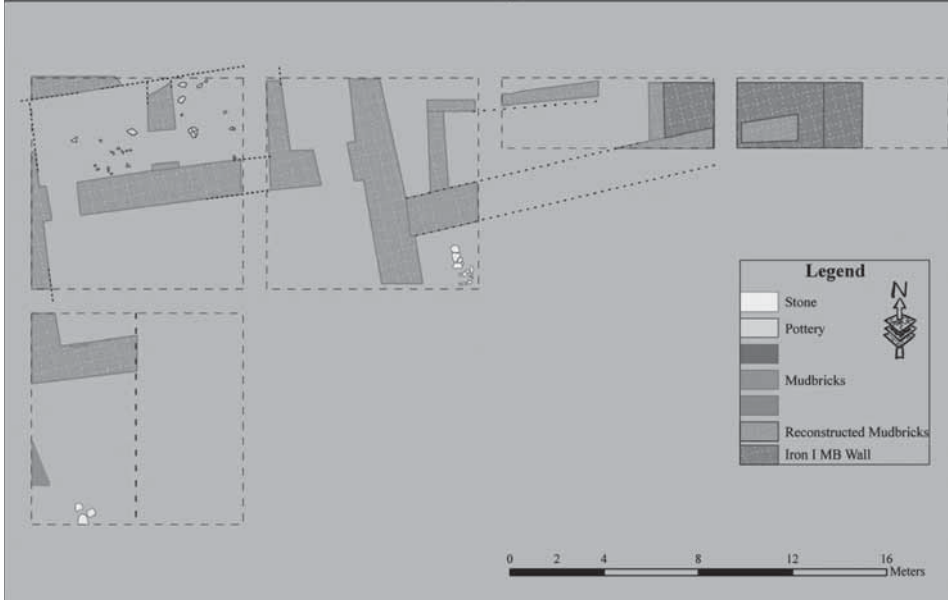

Resim 13: İki tapınak ve anıtsal yapıyı içeren 'dinî kompleks'in planı.

Resim 14: Tayinat'taki 'dinî kompleks'in izometrik planı.

Tell Tayinat 2009: Field V Iron II 'Courtyard House'

Resim 15: Alan 5'teki Demir Çağı II'ye tarihlenen avlulu 'idarî bina'.